

Literaturanmeldelser.

The Life of Lord Strathcona and Mount Royal (1820—1914) by Beckles Wilson (Casell & Co., London 1915).

Under den pompose Titel »Lord Strathcona and Mount Royal« skjuler sig en Mand, hvis stilsfærdige, linjerette og karakterfaste Livsførelse har sat de dybeste Spor i Kanadas moderne Historie. I en Alder af 18 Aar valgte Donald Alexander Smith Kanada til sit andet Fædreland, og da han som tre og halvfemsindstyveaarig Patriark lukkede sine Øjne, et halvt Aar før Verdenskrigens Udbrud, som Kanadas High Commissioner i England, var denne Koloni hovedsagelig gennem hans Arbejde hævet til en fremragende Plads i det engelske Imperium.

Det er denne Mands betydningsfulde Liv, der skildres i ovennævnte Værk, og det er ikke tilfældigt, at Forf. er den samme, som i sit interessante Arbejde »The great Company« (Toronto 1899) har berettet Hudsonbugt-Kompagniets Historie; thi næppe nogen anden Historiker sidder inde med den Viden om Kanadas geografiske og politiske Forhold, som udkræves for let og overbevisende at kunne gruppere dem om denne mægtige Skikkelse. Netop fordi dette lader sig gøre, bliver Levnedsskildringen i store Træk Beretningen om Kanadas Udvikling i det sidste halve Aarhundrede, siden den engelske Koloni i 1871 blev forøget med de udstrakte Hudsonbugt-Lande, der hidtil havde helliget som en Tumleplads for Pelsdyr og Pelsjægere under det 200 Aar gamle Kompagnis Enevælde.

Det var i Aaret 1670, at Karl II. af England udstedte det berømte Charter, der gav Prins Rupert og hans 17 Medarbejdere de mest udstrakte Rettigheder over Landstrækninger, der i Areal overgaar Evropa, og da Hudsonbugt-Kompagniet 200 Aar senere for en Godtgørelse af 300,000 £ overdrog sin Højhedsret herover til Kanada, var ogsaa det vældige Pelsværkskompagnis Storhedstid forbi, selv om det endnu staar som det største i Verden.

Donald Alexander Smith var født i Skotland, og fra hans mødrene Slægt udgik to af de berømteste Ledere af det i sin Tid fremragende North-West Co., der først var Hudsonbugt-Kom-

pagniets hidsige og heldige Medbejler i det nordvestlige Amerika, men senere sammensmeltedes dermed. Gennem disse Slægtsforbindelser opnaaede den unge Mand hurtig Ansættelse i Hudsonbugt-Kompagniet, foreløbig som Lærling i Kompagniets Kontor i Lachine med en aarlig Gage af 20 £, hvorefter han i 1841 forsattes til Tadousac. Frygten for en truende Øjensygdom forledte imidlertid samme Aar den unge Mand til at forlade sin Post og op-søge Selskabets Guvernør Simpson i Montreal, men dette formentlige Brud paa Disciplinen medførte Donald Smiths øjeblikkelige Forsættelse til Esquimaux Bay paa Østkysten af Labrador, et Forvisningssted, som han ved Drift og Energi i Løbet af 20 Aar fik omdannet til en Oase, hvis Ry gik viden om.

I Aaret 1853 var Donald Smith bleven forfremmet til Chief Trader, og samme Aar indgik han Ægteskab med sin hidtidige Overordnede Datter. Efter at have tilbragt endnu 9 Aar paa sin Post, tilstodes der ham Orlov, og han foretog en Rejse til sit Fødeland, Skotland. Da han ved sin Tilbagekomst i 1865 fik Ansættelse i Montreal, var hans Forvisningstid til Ende, og han befandt sig midt i Hvirvlen af det politiske Liv, hvis Bølger netop dengang gik højt i det nyvundne Nordvesten.

At Donald Smith var født til andet og mere end at føre Regnskab over de indgaaende Bæver-skind skulde hurtig vise sig, og det synes ikke at have været ham til Hinder i hans fremtidige aktive Liv mellem Mennesker, at tyve af hans bedste Aar var hengaaet i forholdsvis Isolerthed paa en afsides Pelshandlerstation. Samme utrættelige Energi og kloge Fremsyn, der havde faaet hans Labrador-Farm til at bugne af Afgrøde til alles Forbavselse, skulde i Fremtiden bringe ham selv og hans nye Fædreland de rigeste Frugter; thi fra nu af til hans Død er hans Navn uadskillelig knyttet til enhver større politisk eller social Begivenhed i Kanada indtil Verdenskrigens Frembrud.

At følge denne mærkelige Mands Levnedsløb er det samme som at rekapitulere alle de sociale Spørgsmaal, der i de sidste Menneskealdrer er dukket op og bleven udkæmpede i dette nye Land;

hans Udsendelse som Commissioner til Red River-Distriktet og hans spændende Kamp med Oprøreren Riel, hans Sæde i Parlamentet 1870—71, hans Overtagelse af Chefsposten over Hudsonbugt-Kompagniet under helt nye kulturelle Vilkaar, hans Virksomhed for at sikre Canadian-Pacific-Jærnbanen, hans Optræden i Manitoba-Skolesagen, hans Udnævnelse til High Commissioner, hans Arbejde for Immigrationen til Kanada og hans fyrstelige Gave til det engelske Imperium under Boerkrigen staa alt-sammen prentet i Kanadas Historie som Vidnesbyrd om en overordentlig Personligheds uslukkelige Kærlighed til sit dobbelte Fædreland.

En egen Interesse faar det indholdsrige Værk for Læsere, der er fortrolige med de forenede Staters Historie igennem det sidste Hundredeaar, ved de mange Lighedspunkter, der frembyder sig med Hensyn til de nye store Opgaver i de to mægtige Samfund. Begge erhvervede sig gennem Køb et ukendt »Vesten«, der i Storhed langt overtraf Købernes vildeste Fantasi. Begge maatte gaa i Gang med at inddrage Nyerhvervelsen under Kultur, og det er umiskendeligt, at de forenede Staters Erfaring oftere har været til Hjælp for den yngre Medbejler i dette Civilisationsarbejde, selv om Opgaverne maatte løses paa forskellig Maade. Dog har de forenede Stater under sit Arbejde næppe nogen enkelt Skikkelse at opvise, der i Alsidighed og Karakterens Storslaaethed kan staa Maal med Donald Smith, hvis Navn er gaaet over i Historien som Lord Strathcona, og hvis Levnedsbekrivelse er lige saa fængslende som belærende for enhver, der nærer Interesse for det store vestlige Kontinent.

O. C. Molbech.

Geography of France. By Raoul Blanchard, Prof. of Geography and Millicent Todd, Lecturer in Geography, University of Grenoble, Chicago and New York: Rand Mc. Nally and Co. 1919.

Dette i Forhold til Emnet lille Værk giver en kortfattet Oversigt over Frankrigs Geografi, skrevet efter den regionale Geografis Metode. Der er kun denne engelske Udgave, og Bogen blev skrevet efter Vaabenstilstanden og var bestemt for den amerikanske Hjelpehær i Frankrig. Frankrig er jo saa gennemstuderet, at det ikke har været vanskeligt at faa Stof til en Geografi over Landet, og det maa siges, at den foreliggende giver et udmærket klart Indblik i og Overblik over det, saa den kan meget anbefales baade Turister og geografiske Studerende.

Efter en Beskrivelse af Landets Struktur, Relief, Klima og Vegetation følger Afsnit om de enkelte af Landets naturlige Regioner, saaledes f. Eks. Middelhavs-Regionen, de franske Alper, Pyrenæerne, Saone-Rhone-Distriktet, Paris-Bassinnet, Bretagne, Vogeserne etc., og derefter behandles den økonomiske Geografi. Den sidstnævnte indeholder Kapitler om Kul, den betydelige Vandkraft, som Floderne i Vogeserne, Jura, Central-Massiven, Pyrenæerne, og de franske Alper afgiver, Metaller, Tekstil-Industrien, Hvede, Kvægavl og Vin. Og endelig slutter det meget let læselige Værk med Afsnit om Transporter i Frankrig og en Oversigt over det imponerende franske Kolonirige, der er 18 Gange saa stort som Frankrig, og har en Befolkning af c. 50 Millioner Individuer tilhørende yderst forskellige Racer.

Ole Olufsen.

Ny Literatur.

(Indkommet til Det kongelige danske geografiske Selskab).

Evropa.

Geography of France. by Blanchard and Todd. 1919, 8°, 238 S. og fl. Kort.

Danmarks geolog. Undersøgelse: II Nr. 36.

Det norske Meteorologiske Institut: Jahrbuch für 1919, Nedbørsagttagelse i Norge 1919.

Lunds Universitets Årsskrift: 1. og 2. Afde. ling. 4°.

Det Statistiske Departement 1896—1920.

Die Karten der Färöer, von H. Rudolphi, 8°, 4 S.

Beretning til Landbrugsministeriet fra Den dan-